

А.Э.Воронкова. – 2-е изд., стереотипное. – Луганск: ВНУ им. В.Даля, 2004. – 320 с.

6. Формування конкурентного потенціалу підприємства на основі мотивації інноваційної діяльності та реалізації його конкурентних переваг / О. І. Гарафонова // Моделювання регіональної економіки. - 2013. - № 1. - С. 283-288.

7. Воронкова А.Е., Воронков Д.К. Потенціал змін як основа реалізації властивості підприємства до інноваційного розвитку / Електронний ресурс.– Режим доступу: www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2012.../Voronkova.pdf

Doroshuk H.A., Gratsiotova H.O.

ESSENCE AND TYPES OF CHANGES POTENTIAL AT THE ENTERPRISE

Abstract. The concept of the enterprise potential and the potential of changes are analyzed. The necessity of forming the potential of changes as bases for the development of an enterprise is substantiated. Classification of the types of potential of changes depending on methods of changes is offered. The conceptual scheme of formation of potential of changes is developed: types of potential of changes, methods and models of an assessment, stages of formation and instruments of development.

Key words: changes, management of changes, potential of the enterprise, potential of changes, types of potential of changes, methods of an assessment of potential of changes, instruments of development of potential of changes, models of an assessment of potential of changes, stages of formation of potential of change.

Дульська І.В.

к.е.н., с.н.с., старший науковий співробітник, ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, i_dulska@i.ua

НЕОБХІДНІ ПЕРЕДУМОВИ ШИРШОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПЛАТФОРМ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто досвід організаційного оформлення участі у активізації технологічного зростання та стимулювання малого і середнього бізнесу в ЄС та Україні з огляду на його роль у структурі економіки та формуванні здорового конкурентного середовища й мотивації ширшого впровадження інновацій та дифузії досягнень НТП.

Ключові слова: європейські технологічні платформи, малий і середній бізнес, конкуренція, інновації, технологічне зростання, стимулювання малого і середнього бізнесу.

Досі в Україні реалізація державних пріоритетів науково-технічного та інноваційного розвитку здебільшого здійснюється державою з точки зору

розширення можливостей програмно-цільового управління формуванням і шляхом задіяння інструментів державного фінансування таких пріоритетів, зокрема державно-приватного партнерства у цій сфері та активізації діяльності різноманітних інститутів розвитку, таких як інноваційні інкубатори, індустриальні та технологічні парки, центри науково-технологічного та інноваційного розвитку тощо [1]. В той же час європейськими практиками стимулювання технологічного зростання акцент робиться на впровадженні інструменту європейських технологічних платформ (ЄТП), що передбачає рівноправне співробітництво держави, великого, середнього та малого бізнесу (МСБ), як одну із найважливіших місій, керованих ініціатив, спрямованих на зміцнення потенціалу Європи шляхом інновацій [2], оскільки широка участь МСБ у суспільному виробництві сприяє формуванню здорового конкурентного середовища та мотивації для ширшого впровадження інновацій та дифузії досягнень НТП. Саме тому ЄТП займали провідне місце при реалізації усіх європейських Рамкових Програм з наукових досліджень та інновацій. Їх роль у програмі «Горизонт 2020» посилена, вони розглядаються як основний майданчик діалогу між державою і приватним сектором, адже у ній основний акцент робиться на фінансування інноваційного бізнесу, особливо МСБ. ЄТП максимально ефективно поєднують технологічні ноу-хау, виробників, регулюючі органи та фінансові установи, неурядові організації, соціальні платформи та споживачів, суспільні групи тощо для розробки стратегічної поведінки для імплементації провідних технологій щоб задовольнити більш широкі потреби та сприяти соціально прийнятним, інклюзивним рішенням. ЄТП також відведене суттєве місце в рамках зовнішніх консультацій та участі суспільства, необхідних для впровадження програми «Горизонт 2020».

Особливий наголос на участь МСБ щодо ЄТП робиться тому, що в ЄС малі і середні підприємства (МСП) формують хребет економіки: за даними Єврокомісії у нефінансовому секторі ЄС у 2015 р. функціонувало 22,3 млн. малих підприємств (МП) або 99,8% загалом, на яких було працювало 66,9% усіх зайнятих та отримано 57,8% усієї доданої вартості ЄС [3]. Тому в ЄС розробляється багато програм (які здебільшого мають платформову архітектуру) підтримки і розвитку МСБ, зокрема як підґрунтя для інновацій та технологічного розвитку. Так встановлена Регламентом ЄС №1287/2013 програма COSME (Competitiveness of Small and Medium-sized Enterprises) [4] на 2014-2020 р. передбачає фінансування у €2,3 млрд. Заходи COSME спрямовані на оптимізацію синергії з іншими програмами як «Горизонт 2020», «Інструмент партнерства» та програмами Європейських структурних та інвестиційних фондів. COSME спрямована на зміцнення конкурентоспроможності та сталості розвитку підприємництва у ЄС та на формування культури підприємницької діяльності і сприяння створенню та розвитку МСБ за рахунок а) поліпшення доступу до фінансування для МСП у формі акціонування та гарантій по борговим зобов'язанням; б) поліпшення доступу до ринків, зокрема, у межах ЄС, та на глобальному рівні; в) поліпшення базових умов для конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств ЄС, зокрема, МСП,

тому числі в секторі туризму; г) сприяння розвитку підприємництва та формуванню культури підприємницької діяльності.

Покращення доступу до фінансування МСП на 2016 р. планувалося здійснити в рамках COSME на €167,3 млн шляхом імплементації схеми гарантування кредитів на €116,2 млн, інструменту фондової підтримки для зростання бізнесу на €49,6 млн.

Програма містить також 6 підпрограм розширення доступу до ринків, одна з них спрямована на полегшення доступу МСП до державних закупівель шляхом співфінансування заходів посередників участі МСП в публічних закупівлях (особливо за кордоном). 15 підпрограм спрямовані на покращення умов конкурентоспроможності шляхом покращення регуляторного середовища та сприяння запровадженню високих технологій, зокрема цифрових. 4 підпрограми формують культуру ведення бізнесу.

В Україні склалася аналогічна ситуація щодо місця МСБ в економіці (Таблиця 1. Джерело: [5, с. 27, 38-39, 44]).

Таблиця 1. Частка суб'єктів господарювання за їх розмірами, у % до загалу

суб'єкти підприємництва	кількості суб'єктів господарювання,			зайнятих працівників			обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг)		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
великого	0,0	0,0	0,0	24,5	21,8	20,9	39,6	39,1	37,0
МСП, з них:	99,9	99,9	99,9	75,5	78,2	79,1	60,4	60,9	63,0
середнього	1,1	0,9	0,8	31,4	31,4	32,2	38,8	38,9	39,3
малого, у т.ч.:	98,9	99,1	99,2	44,1	46,8	46,9	21,6	22,0	23,7
мікропідприємства	95,1	96,3	96,8	30,0	33,8	35,2	10,6	10,9	12,0
ФОП, у % до загальної кількості суб'єктів	77,2	82,3	82,6	23,3	27,7	27,5	6,4	6,3	7,0

Проте основні ініціативи держави щодо сприяння підприємству і МСБ зокрема акцентовані на дерегуляції. Наприклад, мінекономрозвитку і торгівлі України підтримує проект UNLIMIT UKRAINE, ініційований Європейською Бізнес Асоціацією з підтримки у вигляді освітніх заходів та консультацій, зустрічей з менторами, інформаційну підтримку та налагодження бізнес-контактів, безкоштовну медіа-рекламу в мережі Інтернет [6].

Дещо краще здійснюється підтримка МСБ на регіональному рівні (Таблиця 2. Джерело: [7]).

Для цього передбачені значні кошти, структура фінансування яких, однак, недостатньо диверсифікована.

Таблиця 2. Показники Київської міська цільова програма сприяння розвитку малого та середнього підприємництва на 2015-2018 рр.

	Усього	2015	2016	2017	2018
всього, тис. грн., млрд грн	7,6	1,0	1,5	2,0	3,0
у % до загального підсумку					
місцевого бюджету	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1
інших джерел, у т.ч.:	99,9	100,0	99,9	99,9	99,9
кошти фінансово-кредитних установ	99,1	96,0	99,4	99,5	99,7
власні кошти суб'єктів господарювання	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2
кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	0,5	3,4	-	-	-
кошти міжнародних організацій	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1

В той же час держава витрачає значні кошти на реалізацію державних цільових програм (ДЦП), яких у 2016 р. передбачалося 29 з плановим обсягом фінансування в 79,9 млрд грн з частками у загалі державного бюджету – 55,8%, місцевих – 4,2%, з інших джерел – 39,9%. Фактичні показники обсягів фінансування склали 25,1 млрд грн, з яких 73,7% профінансовано за рахунок державного бюджету, 5,2% – місцевого, 21,1% – з інших джерел. При цьому щодо 4 ДЦП не подано звітів про виконання, 6 ДЦП – не фінансувались взагалі [8]. Це свідчить, що ДЦП так і не стали ефективним інструментом розв'язання найважливіших проблем розвитку, а вони виконують роль декларації про наміри. Не дотримуються принципи пріоритетності, ресурси спрямовуються розпорошено, програми не містять методики оцінки ефективності її виконання, відсутня можливість для здійснення контролю з боку громадськості, незадовільне звітування державних замовників, відсутнє прозоре відображення у державному бюджеті видатків на фінансування державних цільових програм.

В рамках жорсткої програмної архітектури держава значною мірою фінансує наукову та науково-технічну діяльність: в 2014-2015 р. на 3,9-4,0 млрд грн. На державний сектор припадало 36,1-32,0% фінансування наукових та науково-технічних робіт, на підприємницький, відповідно, 58,4-62,7% [9, с. 83]. Певна їх частина йде на фінансування Державних цільових наукових та науково-технічних програм (ДЦНТП). І їм в меншій мірі, але також властиві певні вади ДЦП, як забюрократизованість процедур.

На фінансування інноваційної діяльності в промисловості в 2014-2015 рр. виділялися значні кошти (7,7 та 13,8 млрд грн), які фінансуються переважно за рахунок власних джерел підприємств (відповідно, 85,0 і 97,2%) [9, с. 151]. Особливо в рамках приватного бізнесу порядок обрання партнерів довільний.

На жаль практики ЄТП не знайшли широкого розповсюдження в Україні. Держава продовжує впровадження свого бачення технологічного розвитку достатньо традиційним шляхом. І це тепер створює серйозні проблеми, шляхи виходу з яких необхідно шукати.

Адже натепер через недостатню розвиненість інститутів фінансового ринку наша країна, яка має, або донедавна мала потенціал розвитку високотехнологічних галузей поступово його втрачає через неможливість залучити інвестиційні ресурси ринковим шляхом, а держава при реалізації свої ініціатив продовжує орієнтуватися здебільшого на програмно-цільові підходи за провідної організаційної ролі держави та державних фінансів (кредитів, асигнувань) для реалізації пріоритетів соціально-економічного та технологічного розвитку держави. Це стосується й інших секторів суспільного виробництва.

Зокрема, в проєкті «Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0)» [10], запропонованому для комітетських парламентських слухань мінекономрозвитку та торгівлі в 2016 р. щодо інвестиційного забезпечення цифровізації (ширшого використання ІКТ) країни, вкотре наголошується на безпосередній фінансовій участі держави у різних формах. Зокрема, пропонується участь міноритарного державного капіталу в інститутах спільного інвестування (ІСІ) як позитивний сигнал міжнародним кредиторам, великому міжнародному бізнесу, що на даний час з огляду на складний стан сфери державних фінансів виглядає сумнівним.

Також пропонується знайти релевантні моделі державно-приватного партнерства (ДПП), хоча ці спроби тривають вже давно без системних позитивних результатів. Акцентується також на фінансовому стимулюванні державою інноваційної діяльності, хоча у випадках реалізації, наприклад, інфраструктурних проєктів (як телекомунікаційні) з дифузії вже апробованих високих технологій скористатися пільгами для інноваційної діяльності неможливо. Автори проєкту апелюють до аналогічних інструментів ЄС (Європейський фонд регіонального розвитку, англійська Програма розвитку сільських районів, Європейський сільськогосподарський фонд для розвитку сільських районів, Програма ЄС конкурентоспроможності та інновацій). Зазначимо, що вимушене скорочення державних інвестицій після суверенної боргової кризи, посиленої кризою корпоративних боргів, також серйозно поглибило економічний спад у низці країн ЄС, особливо в секторі інфраструктури [11], що підтвердило серйозні вади європейської інвестиційної моделі, здебільшого орієнтованої на банківське кредитування та допомогу держави. Однак в Україні подібні інструменти не можуть бути забезпечені необхідного розміру ресурсами через складну соціально-економічну та політичну ситуацію, обумовлену значною тінізацією економіки, подіями на Сході України, анексією Криму та необхідністю витратити значні кошти на підвищення обороноздатності країни.

Загрозливими є вади всіх інвестиційних моделей щодо малих та середніх підприємств (МСП), у т.ч. мікропідприємств, як основи економіки ЄС, що забезпечують здорове конкурентне середовище для розвитку. Це викликає стурбованість, оскільки банківського фінансування для МСП більш важливе, ніж для великих підприємств. Належне місце МСП має зайняти і в Україні, тому важливою функцією держави є забезпеченні можливостей доступу МСП до різноманітних інвестиційних ресурсів. Для них традиційне банківське

кредитування може бути доповнено (або навіть замінено) додатковими інструментами, які допомагають пом'якшити труднощі МСП у доступі до фінансування, такі як гарантії позики та сек'юритизація, мікрофінансування та прямі інвестиції / венчурний капітал, кредитні гарантії. Так, у 2015 р. обсяг гарантійних внесків членів Європейської асоціації гарантійних установ (АЕСМ) склав 80,3 млрд. євро [11]. Тобто різноманітна підтримка має поліпшити доступ МСП до фінансування інвестиційних ресурсів, не спотворюючи ефективних ринкових сил.

З огляду на значну роль МСП в економіці України, стимулювання розвитку МСБ разом з включенням його у організаційні структури стимулювання інновацій європейського типу дозволять Україні швидше стати на рейки економічного і технологічного зростання.

Список використаних джерел

1. Шкворець Ю.Ф. Програмно-цільове управління формуванням і реалізацією державних пріоритетів науково-технічного та інноваційного розвитку (методологія, методи та інституційні механізми): Монографія. – К.: ІПП «Сердюк В.Л.» 2016. – 804 с.
2. Strategy for European technology platforms: ETP 2020:European Commission staff working document // SWD (2013) 272 final. – Brussels: European Commission, 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/etp/docs/swd-2013-strategy-etp-2020_en.pdf
3. Growth. Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. European Commission – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/sme-definition/index_en.htm.
4. COSME - EU programme for the Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises (SMEs). European Commission – [Електронний ресурс]. – <https://ec.europa.eu/easme/en/cosme-eu-programme-competitiveness-enterprises-and-small-and-medium-sized-enterprises-smes>
5. Статистичний збірник "Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва", 2015. – Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Коли великий бізнес допомагає малому / Європейська Бізнес Асоціація. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unlimitukraine.com.ua/tell_about_business/
7. Рішення від 16 квітня 2015 року N 409/1274 Київської міської ради III сесія VII скликання «Про затвердження Комплексної київської міської цільової програми сприяння розвитку підприємництва, промисловості та споживчого ринку на 2015 - 2018 роки». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kmr.ligazakon.ua/SITE2/1_docki2.nsf/alldocWWW/BCA767208DEA056FC2257E5E00687A8D?OpenDocument
8. Стан виконання державних цільових програм у 2016 р. Міністерство економічного розвитку і торгівлі. 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=DerzhavniTsiloviProgrami>

9. Наукова та інноваційна діяльність України. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ. – 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

10. Проект “Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020) Концептуальні засади» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bit.ly/2htldTw>.

11. Investment and Investment Finance in Europe. European Investment Bank (EIB), 2016. <http://www.eib.org/infocentre/publications/all/investment-and-investment-finance-in-europe-2016.htm>

Dulska I.V.

NECESSARY PRECONDITIONS FOR THE IMPLEMENTATION OF EUROPEAN TECHNOLOGICAL PLATFORMS IN UKRAINE

Abstract. This article shows experience of organizational participation registration in the activation of technological growth and stimulation of small and medium business in the EU and Ukraine due to its role in the structure of the economy and the formation of a healthy competitive environment and the motivation for wider implementation of innovations and diffusion of the achievements of the scientific progress.

Key words: European technological platforms, small and medium business, competition, innovations, technological growth, stimulation of small and medium business.

Іванова А.С.

к.е.н., доцент кафедри стратегії підприємств, ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», allaserg.ivanova@gmail.com

Коротченко А.П.

асистент кафедри стратегії підприємств, ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», allakorotchenko@gmail.com

СТРАТЕГІЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗГОРТАННЯ ІННОВАЦІЙНО АКТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Роль технологій служить визначальним фактором в досягненні максимальних розмірів прибутку. В зв'язку з тим, що кожне підприємство чи фірма відповідають за результати діяльності своїм капіталом, є очевидним їх прагнення брати участь у процесі комерціалізації технології.

Ключові слова: технологія, технологічне розгортання, технологічний розвиток, стратегія випередження, стратегія блокування, стратегія запирання.